

**А. І. ПЕЛЕХ, Н. М. ГЕЛУХОВА,**  
*Міжнародний економіко-гуманітарний університет  
ім. академіка С.Дем'янчука*

## **ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

### **Анотація**

В роботі висвітлені основні проблеми розвитку банківського сектора України. Проаналізовано досвід провідних країн світу в галузі основних режимів грошово-кредитної політики, а також можливі наслідки запровадження їх в Україні. Визначено перспективи подальшого реформування банківського сектора за допомогою ефективної грошово-кредитної політики.

### **Аннотация**

В работе отражены основные проблемы развития банковского сектора Украины. Проанализировано опыт ведущих стран мира в отрасли основных режимов денежно-кредитной политики, а также возможные последствия внедрения их в Украине. Определены перспективы последующего реформирования банковского сектора при помощи эффективной денежно-кредитной политики.

### **Annotation**

The research work deals with the main developing problems of Ukraine's bank sector. Developed countries experience in the branch of main regimes of money and credit policy and possible results of their putting into practice in Ukraine are analyzed. Prospects of future bank sector reforming with the help of efficient money and credit policy are determined.

Процес переходу України до якісно нової форми економічних відносин, що базуються на ринкових принципах ведення господарства, зумовив необхідність внесення кардинальних змін до фінансово-кредитної сфери економіки, яка відіграє ключову роль у забезпеченні руху грошових потоків, тим самим створюючи базові передумови суспільного відтворення. Основною ланкою цієї сфери є банківська система, якій належить провідне місце у загальному механізмі організації й регулювання господарського життя суспільства і від ефективності функціонування якої вирішальною мірою залежить успіх соціально-економічних перетворень у країні загалом.

Розвиток банківської системи як головного складника фінансового сектора покликаний прискорити трансформацію суспільства загалом і розвиток бізнесів зокрема, оскільки значний вплив банків на українське середовище є очевидним.

Розвинута банківська система є необхідною умовою нормального

функціонування економіки, тобто функціонування суб'єктів господарської діяльності та державного бюджету. Лише через досконалий банківську систему можна здійснити реструктуризацію економіки в цілому. Крім того, надійний і розвинений банківський сектор відіграє надзвичайно важливу роль у стабілізації економіки країни. Проте, розвиток банківського сектора неможливий без ефективної грошово-кредитної політики - комплексу заходів скоординованих на досягнення цілей щодо регулювання грошового ринку.

За характером стратегічної мети, що слугує цільовим монетарним орієнтиром, існують такі види грошово-кредитної політики:

- режим монетарного таргетування;
- режим валютного таргетування;
- режим інфляційного таргетування;

За умов ефективного запровадження, режим монетарного таргетування матиме наступні переваги:

- стабільність попиту на гроші, що передбачає наявність довгострокової фінансової стабільності системи;
- наявність ефективного контролю за зміною грошової маси.

Основною перевагою від запровадження режиму валютного таргетування є прив'язка валютного курсу до валюти країни з низькою інфляцією, що викликає довіру суб'єктів господарювання до макроекономічних показників.

Результатом впровадження такого режиму є зниження загального рівня інфляційних очікувань у суспільстві, стабільність цін на товари, що експортуються.

Недоліки впровадження таргетування валютного курсу:

- високий рівень залежності монетарної політики центрального банку від зовнішньоекономічних факторів ;
- у випадку значного рівня доларизації існують ризики дестабілізації фінансової системи внаслідок впливу валютних криз;
- за умови відкритості економічної системи, зросте притік короткострокового ( переважно) спекулятивного іноземного капіталу;

Монетарний режим інфляційного таргетування - комплекс заходів, що застосовує центральний банк в межах власної компетенції, з метою запобігання розриву між заздалегідь оголошеним показником інфляції (таргетом) і фактичним його значенням. Відсутність такого розриву є необхідною умовою стабільності національної грошової одиниці.

За даними МВФ інфляційне таргетування застосовували 22 країни

Перша група країн: Нова Зеландія, Канада, Чилі, Велика Британія, Ізраїль, Швеція, Австралія, Фінляндія, Іспанія, Перу.

Друга група країн. Чехія, Південна Корея, Польща, Бразилія, Колумбія, Мексика, Індонезія, Південна Африка, Таїланд, Норвегія, Філіппіни, Угорщина, Ісландія, Словаччина, Туреччина.

Розглянемо основні переваги режиму інфляційного таргетування:

® забезпечення високого рівня довіри з боку населення до політики центрального банку та зниження інфляційних очікувань;

® забезпечення гнучкої валюти - курсової політики центрального банку;

- створення умов для збалансованого розвитку всіх секторів і галузей економіки, що забезпечують сталий економічний розвиток країни;

### Порівняльні показники ВВП та інфляції для окремих груп країн, %

| Країни, що таргетують інфляцію | Рівень інфляції     |                        |               | Приріст реального ВВП |                        |               | Режим валютного курсу      |                        |
|--------------------------------|---------------------|------------------------|---------------|-----------------------|------------------------|---------------|----------------------------|------------------------|
|                                | До таргетування (1) | Після таргетування (2) | Різниця (2-1) | До таргетування (1)   | Після таргетування (2) | Різниця (2-1) | До таргетування (1)        | Після таргетування (2) |
| Австралія                      | 6,33                | 2,25                   | -4,08         | 3,03                  | 4,46                   | 1,43          | Плаваючий                  | Плаваючий              |
| Канада                         | 4,38                | 2,00                   | -2,38         | 3,24                  | 2,70                   | -0,54         | Плаваючий                  | Плаваючий              |
| Чилі                           | 21,33               | 9,58                   | -11,75        | 6,21                  | 6,65                   | 0,45          | Коливання в межах коридору | Плаваючий              |
| Фінляндія                      | 4,68                | 1,23                   | -3,45         | 1,27                  | 3,71                   | 2,44          | Плаваючий                  | Вступ до ЄС            |
| Нова Зеландія                  | 11,32               | 2,25                   | -9,07         | 2,72                  | 2,39                   | -0,32         | Плаваючий                  | Плаваючий              |
| Іспанія                        | 6,24                | 3,01                   | -3,23         | 2,91                  | 3,11                   | 0,20          | Плаваючий                  | Вступ до ЄС            |
| Швеція                         | 6,27                | 1,46                   | -4,81         | 1,33                  | 2,40                   | 1,07          | Плаваючий                  | Плаваючий              |
| Об'єднане Королівство          | 5,68                | 2,62                   | -3,06         | 2,38                  | 3,01                   | 0,63          | Плаваючий                  | Плаваючий              |

Незважаючи на те, що жодна з країн, яка впровадила таргетування інфляції не відмовилась від цієї монетарної стратегії, більшість з них відчуває суттєві проблеми у дотриманні цільового показника.

Причини, що змушують переглянути діючу грошово-кредитну політику;

- посилення залежності економічного розвитку від зовнішнього сектору та недостатній розвиток внутрішнього ринку;

® зростання цін на продукцію українських експортерів, що призводить до зростання цін на аналогічну продукцію на внутрішньому ринку;

- високий рівень інфляційних очікувань;
- існування суперечностей між цілями монетарної політики.

Передумови для впровадження саме режиму таргетування інфляції в Україні:

® достатня незалежність НБУ;

® наявність режиму керованого плаваючого валютного курсу;

® достатній рівень розвитку банківської системи;

- наявність нормативних та організаційних механізмів тісної координації грошово-кредитної та фінансової політики;

- наявність інфраструктури фінансових ринків, зокрема ринку державних цінних паперів;

® достатній рівень міжнародних резервів;

® достатній рівень монетизації економіки.

Можливі наслідки від впровадження режиму таргетування інфляції:

- забезпечення стабільного економічного розвитку в довгостроковій перспективі (через розширення внутрішнього ринку);
- забезпечення економічної системи додатковими механізмами стійкості щодо зовнішніх шоків та зміни попиту на гроші (шляхом дотримання оптимального вартісного показника національної валюти та досягнення максимального рівня керованості руху коштів у всіх секторах економіки);
- збільшення прозорості монетарної політики: публічною стає не лише кінцева мета, але і сам процес монетарної трансмісії;

® зростання довіри населення до органів державного управління, покращення інфляційних очікувань за результатами опитування підприємств і населення НБУ має найвищий рейтинг довіри, це створює підґрунтя для формування інструментів і механізмів впливу з боку НБУ на рівень інфляційних очікувань.

Головним завданням грошово-кредитної політики є підтримка стабільності гривні, макроекономічної збалансованості та створення передумов відновлення стійкого економічного зростання, вирішення поточних і довгострокових соціально-економічних завдань.

Досвід монетарної політики останніх років свідчить про те, що саме стійкість гривні значною мірою дала змогу нейтралізувати негативний вплив зовнішніх та внутрішніх шоків на економіку країни. Важливе значення для забезпечення фінансової стабільності має динаміка обмінного курсу гривні, та внутрішня цінова стабільність.

Національний банк спрямовує зусилля на збереження довіри до національної грошової одиниці шляхом прозорих та узгоджених дій на грошово-кредитному ринку, адекватно використовуючи свої інструменти та забезпечуючи взаємодію з іншими органами держави. Інтенсивне пристосування економіки до нових умов значно підвищує навантаження на систему грошово-кредитних регуляторів.

Грошово-кредитна політика здійснюється у складному макроекономічному та інституційному середовищі.

Економіка України перебуває на етапі переходу до забезпечення сталого довгострокового економічного зростання із зміщенням акцентів з експортної орієнтації економіки в бік прискореного розвитку внутрішнього ринку, а також посиленням уваги до питань розвитку людини та задоволення її потреб.

Нагальними питаннями також є прискорення здійснення модернізації та технічного переоснащення виробництва, у тому числі в частині запровадження енергозберігаючих технологій, що вкрай важливо в умовах поточних високих цін на імпортовані енергоресурси та наявності ризиків їх подальшого зростання.

Особлива увага приділяється посиленню ролі процентної політики в системі монетарного регулювання економічних процесів, що поміж іншим є однією з необхідних умов для подальшої лібералізації валютного ринку.

Окремої уваги потребує і співпраця з міністерством фінансів щодо розвитку ринку державних цінних паперів, у тому числі в частині проведення більш прозорої та прогнозованої політики щодо термінів і обсягів розміщення ОВДГ.

Завдання грошово-кредитної політики на 2007 рік визначено на основі середньострокових цілей та завдань грошово-кредитної політики, а також з урахуванням прогнозу економічного і соціального розвитку. Серед них найважливішими є:

- сприяння монетарними заходами утриманню інфляції на рівні близько 7,5%;

® забезпечення прогнозованої динаміки обмінного курсу гривні до основної курсоутворюючої валюти — долара США. Враховуючи, що динаміка обмінного курсу справляє значний вплив на інфляцію, значна увага приділятиметься недопущенню його суттєвих коливань.

- вжиття заходів щодо посилення ролі процентної політики в регулюванні грошово-кредитного ринку,

- підвищення ефективності активно-пасивних операцій Національного банку у регулюванні ліквідності банків;

- сприяння розвитку фондового ринку та сегмента небанківських фінансових установ як важливої частки трансмісійного механізму;

- збільшення довіри до національної грошової одиниці та банківської системи, розширення безготівкових розрахунків, створення стимулів для більш активного залучення банками коштів населення на вкладні рахунки в банках з метою стабілізації обсягів зростання готівки поза касами банків, покращення керованості грошово-кредитного ринку та зниження інфляційного тиску;

- збільшення обсягів банківського капіталу та поліпшення обсягів його якості;

- сприяння інвестиційної спрямованості економічного розвитку за рахунок стимулювання збільшення обсягів довгострокового банківського кредитування та залучення вкладів юридичних і фізичних осіб на довгостроковій основі;

- сприяння процесам консолідації в банківському секторі, підвищення рівня корпоративного управління, впровадження прогресивних систем ризик-менеджменту в банках;

- підвищення дієвості банківського нагляду та регулювання шляхом здійснення (поряд з традиційними методами) нагляду на основі оцінки ризиків, процедур нагляду на консолідованій основі, удосконалення та широкомасштабного застосування системи раннього реагування для виявлення негативних тенденцій у діяльності банків і попередження їх розвитку;

Удосконалення комунікативної політики Національного банку України слід здійснювати шляхом поліпшення інформаційно-роз'яснювальної роботи стосовно цілей і завдань грошово-кредитної політики, а також всебічного та оперативного інформування учасників ринку про поточну ситуацію на грошово-

кредитному ринку й стан розвитку банківської системи

Розглянувши у роботі проблеми банківського сектору України та грошово-кредитної політики, а також можливі шляхи їх розв'язання, треба зазначити, що банківський сектор України розвинений ще дуже слабо, причиною чого є як дії органів державної влади так і загальноекономічні проблеми, і діяльність самих банківських установ. На стан банківської системи впливають численні фактори - зовнішні, внутрішні, економічні, неекономічні, викликаючи велику кількість серйозних проблем, які стоять на заваді підвищення конкурентоспроможності банківського сектору в Україні. Проте проблеми, які стоять перед українськими банками та грошово-кредитною політикою не є неподоланими. Вони потребують лише формалізації і цілеспрямованої роботи як органів державної влади, так і самих комерційних банків. Професіоналізм і накопичений практичний досвід більшої частини теперішніх працівників банківської сфери дозволяють сподіватися, що з часом в Україні сформується повноцінна банківська система, яка буде здійснювати сприяння активному ринковому розвитку економіки країни. Планомірне і послідовне впровадження у масштабах країни комплексу запропонованих заходів може прискорити розвиток банківської системи та грошово-кредитної політики, створивши реальні передумови для виникнення на фінансових ринках повноцінного конкурентного середовища та формування конкурентноздатності банківського сектору на світовому рівні.

#### ***Література:***

1. Аржевитин С. Проблемы банковской системы Украины в XXI столетии // *Мир денег*. - 2000. - №6. - С. 22-23.
2. Кротюк В. Стратегія і тактика розвитку банківської системи // *Вісник НБУ*. - 2000. - №10.-С. 2-3.
3. Остапець А. І., Остапець А. В. Банківська система України: стан і проблеми розвитку // *Фінанси України*. - 2000. - №8. - С. 114-117.
4. Лисенко Р. Сучасні стратегії грошово-кредитної політики // *Фінансовий ринок України*. - 2006. - №11 С.3-5.